

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100432

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-06-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Новородовська Наталія Олександрівна

2. Novorodovska Nataliia Oleksandrivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 27-06-2023

Спеціальність за освітою: 014 Середня освіта (Історія)

Місце роботи здобувача: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, буд. 30, м. Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., Київська обл., 08401, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 27.053.12

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, буд. 30, м. Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., Київська обл., 08401, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, буд. 30, м. Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., Київська обл., 08401, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 03.19.21

Тема дисертації:

1. Мовна політика в УРСР (1960 – 1980-х рр.): соціокультурний вимір
2. Language policy in the Ukrainian SSR (1960-1980's): sociocultural dimension

Реферат:

1. У дисертаційній роботі досліджено особливості реалізації мовної політики в УРСР упродовж 1960 – 1980-х рр. у вітчизняній і зарубіжній історіографії, розкрито вплив русифікації на соціокультурне життя та ідентичність населення, здійснено аналіз законодавчої і нормативно-правової бази, яка врегульовувала мовне питання. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена переосмисленням багатьох історичних фактів минулих років з огляду на специфіку сучасного етапу розвитку України. Завдяки відкритому доступу до раніше засекречених архівних документів з'явилася необхідність у детальнішому та ґрунтовнішому вивченні чинників, які сприяли впровадженню російської мови в усі сфери українського соціуму. Радянська мовна політика 1960 – 1980-х рр. зумовлювала зміну ідентичності населення України, її гібридизацію чи повноцінну асиміляцію та суттєво вплинула на сучасні етнонаціональні й мовні процеси. Ця політика була прихована в низці негласних вказівок, завданням яких було змішування націй, а також

тотальна русифікація суспільства. До того ж низка нормативних актів лише засвідчувала наміри компартійного керівництва русифікувати українське суспільство. Наслідки цієї політики відчутні й нині. Дослідження русифікації стало одним із важливих об'єктів наукового пошуку істориків у 1990-х – на початку 2000-х рр. Учені, застосовуючи критичний підхід, переосмислювали радянську мовну й національну політику і надали власну оцінку зазначеному явищу. Із цієї проблематики частина питань все ж лишається відкритою, особливо стосовно впливу русифікації на національну ідентичність населення радянської України в регіональному розрізі, а також на соціокультурне життя суспільства та зміну світоглядних орієнтирів. Сучасні події актуалізували цю тематику, оскільки мовне питання було ключовим в обґрунтуванні російської агресії кремлівськими пропагандистами. Детальне вивчення мовного питання в 1960 – 1980-х рр. у соціокультурному вимірі важливе для розуміння сучасних проблем української єдності. У цей період відбулося формування нового денаціоналізованого покоління, яке не сприймало української самотності й усвідомлювало себе частиною радянського суспільства чи росіянами. Це сприяло маргіналізації певних прошарків населення. Сьогодні важливо зрозуміти ці процеси, віднайти причинно-наслідкові зв'язки із сучасністю і сформулювати концептуальні засади збалансованої мовної політики. Наукова новизна. Дисертаційна робота є першим дослідженням, у якому завдяки комплексному міждисциплінарному підходу здійснено спробу з'ясувати тенденції зміни ідентичності населення під впливом радянської політики русифікації в 1960 – 1980-х рр. Презентовано переосмислення наслідків мовних процесів періоду застою для сучасного українського державотворення. У результаті здійсненого дослідження вперше: - на основі міждисциплінарного підходу з'ясовано взаємозв'язок між русифікацією суспільства і зміною національної ідентичності чи її гібридизацією; - виявлено місце російської мови у зміні світогляду і формуванні пропагандистських матеріалів у ЗМІ; - детально проаналізовано нові дослідження зарубіжних науковців, присвячені русифікації та асиміляції, і введено результати їхніх праць до сучасного дискурсу із цієї проблематики. Доповнено: - наявні результати досліджень щодо наслідків радянської мовної політики для сучасного державотворення України; - твердження вітчизняних науковців щодо способів і методів русифікації суспільства; - наукове осмислення ідеологічної ролі російської мови у процесах формування єдиної спільності – «радянського народу», а також висновки науковців щодо місця інших мов у радянському суспільстві. Набули подальшого розвитку: - дослідження радянської національної політики та етнонаціональних відносин у другій половині ХХ ст.; - оцінкові положення щодо становища української мови в радянських реаліях періоду застою; - вивчення етнонаціональних і мовних процесів минулого, їхні тенденції розвитку під впливом адміністративно-командної системи управління; - історичні особливості соціокультурного життя в умовах панування радянського авторитарного режиму.

2. The thesis examines the peculiarities of language policy implementation in the Ukrainian SSR during the 1960's and 1980's in domestic and foreign historiography, reveals the influence of russification on the sociocultural life and identity of the population, and analyzes the legislative and regulatory framework that regulated the language issue. The relevance of the topic of the thesis research is due to the rethinking of many historical facts of the past years in view of the specifics of the current stage of development of Ukraine. Thanks to open access to previously classified archival documents, the need for a more detailed and thorough study of the factors that contributed to the introduction of the Russian language into all spheres of Ukrainian society has emerged. The Soviet language policy of the 1960's – 1980's led to a change in the identity of the population of Ukraine, its hybridization or full assimilation, and significantly influenced modern ethno-national and linguistic processes. This policy was hidden in a series of unspoken instructions, the task of which was the mixing of nations, as well as the total russification of society. In addition, a number of normative acts only confirmed the intentions of the Communist Party leadership to russify Ukrainian society. The consequences of this policy are still felt today. The study of russification became one of the important objects of scientific research among historians in the 1990's and early 2000's. Scientists, applying a critical approach, rethought the Soviet language and national policy and gave their own assessment of the phenomenon. From this issue, some questions still remain open, especially regarding the influence of Russification on the national identity of the population of Soviet Ukraine in a regional section, as well as on the socio-cultural life of the society and the change in worldview orientations. Modern events have actualized this

topic, as the language issue was key in the justification of Russian aggression by Kremlin propagandists. A detailed study of the language issue in the 1960's – 1980's in the sociocultural dimension is important for understanding the modern problems of Ukrainian unity. During this period, the formation of a new denationalized generation took place, which did not perceive Ukrainian identity and was aware of itself as a part of Soviet society or as Russians. This contributed to the marginalization of certain strata of the population. Today, it is important to understand these processes, to find cause-and-effect relationships with modernity, and to form the conceptual foundations of a balanced language policy. Scientific novelty. The thesis is the first study in which, thanks to a complex interdisciplinary approach, an attempt was made to find out the trends of the population's identity change under the influence of the Soviet policy of russification in the 1960's – 1980's. A rethinking of the consequences of the language processes of the period of stagnation for modern Ukrainian state-building is presented. As a result of the conducted research, for the first time: on the basis of an interdisciplinary approach, the relationship between the russification of society and the change of national identity or its hybridization is clarified; the role of the Russian language in the change of worldview and formation of propaganda materials in mass media was revealed; new studies of foreign scientists devoted to russification and assimilation were analyzed in detail, and the results of their works were introduced into the modern discourse on this issue. Supplemented: available research results on the consequences of the Soviet language policy for the modern state formation of Ukraine; statements of domestic scientists regarding ways and methods of russification of society; scientific understanding of the ideological role of the Russian language in the processes of formation of a single community – the “Soviet people”, as well as the conclusions of scientists regarding the place of other languages in Soviet society. Acquired further development: research of Soviet national policy and ethno-national relations in the second half of the 20th century; evaluation provisions regarding the position of the Ukrainian language in the Soviet realities of the period of stagnation; study of ethno-national and linguistic processes of the past, their development trends under the influence of the administrative-command management system; historical features of socio-cultural life under the rule of the Soviet authoritarian regime.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коцур Віталій Вікторович
2. Kotsur Vitalii Viktorovych

Кваліфікація: д. і. н., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зленко Алла Миколаївна

2. Zlenko Alla Mykolaivna

Кваліфікація: к. і. н., 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ільницький Василь Іванович

2. Ilnytskyi Vasyl Ivanovych

Кваліфікація: д. і. н., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Січкаренко Галина Геннадіївна

2. Sichkarenko Halyna Hennadiivna

Кваліфікація: д. і. н., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Березанська Ірина Михайлівна

2. Berezanska Iryna Mykhailivna

Кваліфікація: к. і. н., 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Левченко Інна Миколаївна

2. Levchenko Inna Mykolaivna

Кваліфікація: д. і. н., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

